ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
CHRISTINE STIX-HACKL
της 14ης Σεπτεμβρίου 2006 [1]

I — Εισαγωγή

1. Με τα τρία προδικαστικά ερωτήματα τα οποία υπέβαλε με διάταξη της 1ης Φεβρουαρίου 2005, το Överklagandeämd för Högskolan (επιτροπή προσφυγών για ζητήματα ανώτατης εκπαιδεύσεως) ερωτά κατ' ουσίαν αν είναι σύμφωνο με το κοινοτικό δίκαιο, και ειδικότερα με το άρθρο 12 ΕΚ, το να εξαρτάται η συμμετοχή σε ένα ειδικό πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών (särskild lärarutbildning, στο εξής: πρόγραμμα SÄL), το οποίο αποσκοπεί στην κάλυψη εντός βραχέου χρονικού διαστήματος των αναγκών σε εκπαιδευτικούς στη Σουηδία, από το αν ο αιτών απασχολείται σε σουηδικό σχολείο.

2. Αντικείμενο της διαφοράς είναι η προσφυγή που άσκησε ο K. Lyyski κατά του Πανεπιστημίου Umeå, διότι το τελευταίο δεν του επέτρεψε να μετάσχει στο επίμαχο πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών με το αιτιολογικό ότι δεν εργάζεται σε σουηδικό σχολείο.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

II — Ως προς την εθνική ρύθμιση σχετικά με την εκπαίδευση εκπαιδευτικών εν γένει και το πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών SÄL ειδικότερα

A — *Ο νόμος για τη σχολική εκπαίδευση*

3. Οι προϋποθέσεις για τον διορισμό εκπαιδευτικών στα σουηδικά δημόσια σχολεία διέπονται από τον «Skollag» (νόμος 1100 του 1985, στο εξής: νόμος για τη σχολική εκπαίδευση).

4. Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, του κεφαλαίου 2 του σουηδικού νόμου περί της σχολικής εκπαιδεύσεως ορίζει ότι έχει τα προσόντα για να προσληφθεί με σύμβαση αορίστου χρόνου ως εκπαιδευτικός, νηπιαγωγός ή παιδαγωγός ελεύθερου χρόνου στο δημόσιο σχολικό σύστημα όποιος έχει σουηδικό πτυχίο εκπαιδευτικού ή πτυχίου παιδαγωγού παιδιών ή νέων (ή ισοδύναμη εκπαίδευση βάσει προηγούμενου καθεστώτος) ή έχει λάβει από την Högskoleverk (υπηρεσία ανώτατης εκπαιδεύσεως) πιστοποιητικό ικα-

νότητας σύμφωνα με τα όσα ορίζουν τα άρθρα 4a και 4b του ανωτέρω νόμου.

5. Οι τελευταίες αυτές διατάξεις προβλέπουν την έκδοση πιστοποιητικού επάρκειας για ισοδύναμη εκπαίδευση που έχει αποκτηθεί στην αλλοδαπή.

6. Εντούτοις, το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κεφαλαίου 2 του σουηδικού νόμου περί της σχολικής εκπαιδεύσεως ορίζει ότι και πρόσωπα τα οποία δεν διαθέτουν τα προπεριγραφέντα προσόντα μπορούν ωστόσο, αν δεν υπάρχει επαρκής αριθμός υποψηφίων με τα προσόντα αυτά, να διορισθούν υπό ειδικές περιστάσεις επ' αόριστον ως εκπαιδευτικοί αν διαθέτουν τα κατάλληλα επαγγελματικά προσόντα σε κάποιον από τους οικείους διδακτικούς τομείς καθώς και αν μπορεί να θεωρηθεί ότι ο υποψήφιος είναι κατάλληλος για διδασκαλία.

7. Πρόσωπα τα οποία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για πρόσληψη αορίστου χρόνου βάσει του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, του κεφαλαίου 2 του νόμου περί σχολικής εκπαιδεύσεως μπορούν να εργαστούν στο δημόσιο σχολικό σύστημα με σύμβαση ορισμένου χρόνου. Όπως βεβαίωσε η Σουηδική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση δεν τίθενται κανενός είδους ελάχιστες προϋποθέσεις για τέτοιες προσλήψεις ορισμένου χρόνου.

B — *Το πρόγραμμα SÄL*

8. Όπως εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο και η Σουηδική Κυβέρνηση, στη Σουηδία παρίσταται μεγάλη ανάγκη για συμπληρωματικό αριθμό διδασκόντων κατά τα επόμενα έτη λόγω της μεγάλης αυξήσεως του αριθμού των μαθητών, αφενός, και του μεγάλου αριθμού των αποχωρήσεων από την υπηρεσία λόγω συνταξιοδοτήσεως, αφετέρου. Στη Σουηδία υπάρχει, μεταξύ άλλων, έλλειψη σπουδαστών με τις αναγκαίες προϋποθέσεις για ανώτατες σπουδές ιδίως σε τομείς όπως είναι τα μαθηματικά καθώς και οι φυσικές επιστήμες και οι τεχνικές σπουδές. Δεδομένου ότι ο αριθμός των πτυχιούχων στις επιστήμες αυτές δεν αυξάνεται προς το παρόν επαρκώς στο πλαίσιο των συνήθων κύκλων σπουδών, η Σουηδική Κυβέρνηση δημιούργησε το ειδικό πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών με το όνομα SÄL προκειμένου να αυξήσει στα επόμενα έτη εντός βραχέου χρονικού διαστήματος τον αριθμό των εκπαιδευτικών που έχουν τα προσόντα να εργαστούν στην εκπαίδευση. Το Σουηδικό Κοινοβούλιο διέθεσε ειδικά κονδύλια από τον προϋπολογισμό για το πρόγραμμα SÄL το οποίο προϋποθέτει την αυξημένη συνεργασία μεταξύ των κοινοτικών εργοδοτών και των ακαδημαϊκών φορέων που είναι αρμόδιοι για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

9. Το πρόγραμμα SÄL διέπεται από την κανονιστική απόφαση 740 του 2001 «om särskilda lärarutbildningar» (κανονιστική απόφαση περί της ειδικής εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών, στο εξής: κανονιστική απόφαση SÄL). Με την ανωτέρω κανονιστική απόφαση, η Σουηδική Κυβέρνηση ανέθεσε σε έξι πανεπιστήμια και ανώτατες σχολές την ειδική αποστολή να εκπαιδεύσουν

εκπαιδευτικούς οι οποίοι δεν είχαν τα προσόντα για να προσληφθούν με σύμβαση αορίστου χρόνου σε σουηδικά σχολεία.

10. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της κανονιστικής αποφάσεως SÄL, στο ειδικό πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών γίνονται δεκτά, αφενός, πρόσωπα τα οποία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για πρόσληψη με σύμβαση αορίστου χρόνου κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, του κεφαλαίου 2 του νόμου περί σχολικής εκπαιδεύσεως. Τα πρόσωπα αυτά πρέπει βάσει προηγούμενης εκπαιδεύσεως σε ανώτατη σχολή ή βάσει επαγγελματικής εμπειρίας να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις, ήτοι να έχουν λάβει πτυχίο εκπαιδευτικού για διδασκαλία στο μάθημα ή στην κατεύθυνση τις οποίες αφορά η εκπαίδευση και, επιπλέον, να έχουν προσληφθεί ως εκπαιδευτικοί από σχολείο στο οποίο μπορεί να πραγματοποιηθεί το πρακτικό μέρος της εκπαιδεύσεως.

11. Αφετέρου, βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 2, της κανονιστικής αποφάσεως SÄL, ο υποψήφιος που πληροί τις προϋποθέσεις προσλήψεως με σύμβαση αορίστου χρόνου κατά το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, του κεφαλαίου 2, του νόμου περί σχολικής εκπαιδεύσεως μπορεί να ενταχθεί στο ειδικό πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών, αν με τον τρόπο αυτόν αποκτά προσόντα για διδασκαλία σε κάποιο άλλο μάθημα ή κάποια άλλη κατεύθυνση ή σε περισσότερα επιπλέον μαθήματα ή κατευθύνσεις.

12. Επιπλέον, κατά το άρθρο 7 της κανονιστικής αποφάσεως SÄL, ο αιτών πρέπει να έχει ολοκληρώσει σπουδές σε ανώτατη σχολή ούτως ώστε να μπορεί να λάβει πτυχίο εκπαιδευτικού κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της κανονιστικής αποφάσεως ή να μπορεί να αποκτήσει τα προσόντα για τη διδασκαλία άλλων μαθημάτων, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, της ανωτέρω κανονιστικής αποφάσεως. Εξομοιώνονται προς την απαιτούμενη εκπαίδευση σε ανώτατη σχολή οι αντίστοιχες γνώσεις που ο υποψήφιος απέκτησε εντός ή εκτός Σουηδίας.

13. Κατά το άρθρο 9 της κανονιστικής αποφάσεως SÄL, οι αιτήσεις για συμμετοχή στα εκπαιδευτικά προγράμματα που διοργάνωνε το πανεπιστήμιο θα γίνονταν δεκτές από 1ης Νοεμβρίου 2001 έως 31 Δεκεμβρίου 2005.

14. Κατά το άρθρο 10 της κανονιστικής αποφάσεως SÄL, η εκπαίδευση πρέπει να έχει διάρκεια τουλάχιστον ίση προς το ήμισυ του ωραρίου και να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006. Η συνολική διάρκειά της για ένα σπουδαστή δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία εξάμηνα και η εκπαίδευση αυτή δεν μπορεί να παρέχει περισσότερο από 60 μονάδες. Δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τις διευκρινίσεις της Σουηδικής Κυβερνήσεως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το πτυχίο εκπαιδευτικού αντιστοιχεί εν γένει σε τουλάχιστον 140 μονάδες, μπορούν επομένως να μετάσχουν στο πρόγραμμα SÄL μόνον υποψήφιοι οι οποίοι έχουν ήδη πανεπιστημιακή εκπαίδευση και/ή επαγγελματική εμπειρία που ισοδυναμεί με τουλάχιστον 80 μονάδες.

15. Το ειδικό πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών προσαρμόζεται στις ατομικές ανάγκες εκάστου υποψηφίου ανάλογα με την προηγούμενη εκπαίδευσή του, την

επαγγελματική εμπειρία του και τα προσόντα που επιθυμεί να αποκτήσει.

16. Από τα στοιχεία που προσκόμισε η Σουηδική Κυβέρνηση συνάγεται ότι το ειδικό πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών αποτελείται βασικά από ένα θεωρητικό και από ένα πρακτικό μέρος, το δε πρακτικό μέρος πρέπει να διακρίνεται από τη διδακτική δραστηριότητα του εκπαιδευτικού (μερική απασχόληση) στο σχολείο στο οποίο εργάζεται. Συνολικά, το ειδικό πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών πραγματοποιείται σε συνεργασία με τα πανεπιστήμια, τα κοινοτικά σχολεία και τον εκπαιδευτικό. Η κοινότητα, ήτοι ο εργοδότης, εγγυάται κατά τη διάρκεια του χρόνου εκπαιδεύσεως τουλάχιστον τη μερική απασχόληση του εκπαιδευτικού σε κάποιο σχολείο, οι δε σπουδές συνδυάζονται με την εργασία/πρακτική. Η σχέση μεταξύ των θεωρητικών και των πρακτικών μερών του ειδικού προγράμματος εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών και των περιεχομένων τους εξαρτάται πάλι σε μεγάλο βαθμό από τον εκάστοτε υποψήφιο, η δε Επιτροπή υποστήριξε —χωρίς να υπάρξει αντίκρουση ως προς το σημείο αυτό— ότι πρόκειται κατ' ουσίαν για σπουδές εξ αποστάσεως οι οποίες απαιτούν ελάχιστη φυσική παρουσία.

17. Κατά τη Σουηδική Κυβέρνηση, ο υποψήφιος που γίνει δεκτός στο ειδικό πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών δεν αποκτά δικαίωμα για σύναψη συμβάσεως αορίστου χρόνου ως εκπαιδευτικός, πλην όμως στην πράξη αναλαμβάνει κατά κανόνα υπηρεσία στο σχολείο στο οποίο ήδη εργάζεται.

III — Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και τα προδικαστικά ερωτήματα

18. Ο K. Lyyski, Σουηδός υπήκοος, υπέβαλε αίτηση στο πανεπιστήμιο Umeå για το χειμερινό εξάμηνο του 2004 προκειμένου να παρακολουθήσει την ειδική εκπαίδευση εκπαιδευτικών του προγράμματος SÄL στον τομέα της χειροτεχνίας ξύλου και μετάλλου για 40 έως 60 μονάδες. Στην αίτησή του, ο K. Lyyski ανέφερε ότι κατά την εκπαιδευτική περίοδο 2004-2006 θα απασχολούνταν ως εκπαιδευτικός στην τελευταία τάξη (του ενιαίου σχολείου υποχρεωτικής παρακολουθήσεως) ενός σουηδόφωνου σχολείου στο Åbo της Φινλανδίας. Με την προσβαλλόμενη στο πλαίσιο της κύριας δίκης απόφασή του, το πανεπιστήμιο Umeå υποστήριξε την άποψη ότι ο K. Lyyski δεν είχε δικαίωμα να συμμετάσχει στο πρόγραμμα της εκπαιδεύσεως, δεδομένου ότι δεν εργαζόταν σε σουηδικό σχολείο. Η ανωτέρω απόφαση, την οποία έλαβε το πανεπιστήμιο Umeå ερμηνεύοντας την κανονιστική απόφαση SÄL, είχε ως συνέπεια ότι ο K. Lyyski δεν μπορούσε να συμμετάσχει στο ειδικό πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών.

19. Ο K. Lyyski προσέβαλε την απόφαση αυτή του πανεπιστημίου Umeå ενώπιον του Överklagandenämd för Högskolan, ήτοι ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ζητώντας να αναγνωριστεί ότι πληροί τις προϋποθέσεις προκειμένου να γίνει δεκτός στο εν λόγω πρόγραμμα.

20. Το πανεπιστήμιο Umeå αιτιολόγησε την απόφασή του ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου επικαλούμενο προ πάντων τον πρωτεύοντα σκοπό του προγράμματος SÄL, όπως αυτός εκτίθεται στο άρθρο 3

της κανονιστικής αποφάσεως SÄL, ήτοι την εντός βραχέου χρονικού διαστήματος κάλυψη των αναγκών σε εκπαιδευτικούς που έχουν τα προσόντα να εργαστούν σε σουηδικά σχολεία. Το πανεπιστήμιο Umeå φρονεί ότι στο πρόγραμμα SÄL μπορούν να συμμετάσχουν μόνον πρόσωπα τα οποία εργάζονται σε σουηδικό σχολείο στο οποίο μπορούν επίσης να πραγματοποιήσουν το πρακτικό μέρος αυτής της εκπαιδεύσεως.

21. Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στα άρθρα 12 και 149, παράγραφος 1, ΕΚ και προσθέτει ότι η εν λόγω εκπαίδευση πρέπει να θεωρηθεί ως «επαγγελματική εκπαίδευση» κατά την έννοια της συναφούς νομολογίας του Δικαστηρίου περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων. Υπό το πρίσμα της ανωτέρω νομολογίας, η προϋπόθεση της απασχολήσεως σε σουηδικό σχολείο που έθεσε το πανεπιστήμιο Umeå, προκειμένου να είναι δυνατή η συμμετοχή στο πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας.

22. Βάσει των ανωτέρω, το Överklagandenämd υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

«1) Εμποδίζει το κοινοτικό δίκαιο, και ειδικότερα το άρθρο 12 ΕΚ, το να τίθεται, κατά την εξέταση του αν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις για συμμετοχή σε εκπαίδευση εκπαιδευτικών, προκειμένου να καλυφθούν σε σύντομο χρόνο οι ανάγκες ειδικευμένων εκπαιδευτικών στη Σουηδία, η απαίτηση όπως ο αιτών απασχολείται σε σουηδικό σχολείο; Μπορεί η απαίτηση αυτή να θεωρηθεί δικαιολογημένη και σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας;

2) Επηρεάζεται η απάντηση στο πρώτο ερώτημα αν ο αιτών συμμετοχή στην ως άνω εκπαίδευση, ο οποίος απασχολείται σε σχολείο άλλου κράτους μέλους πλην της Σουηδίας, είναι Σουηδός υπήκοος ή υπήκοος κάποιου άλλου κράτους μέλους;

3) Επηρεάζεται η απάντηση στο πρώτο ερώτημα αν η ως άνω εκπαίδευση εκπαιδευτικών μπορεί να παρέχεται μόνο για περιορισμένο χρόνο ή αν πρόκειται για ένα πιο μόνιμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα;»

IV — Η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα

23. Με τα τρία προδικαστικά ερωτήματά του, τα οποία θα εξετάσω στη συνέχεια από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν ένα πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών, όπως είναι το πρόγραμμα SÄL, στο οποίο μπορούν να μετέχουν μόνον οι εκπαιδευτικοί που απασχολούνται σε σχολείο του οικείου κράτους μέλους, συ-

νάδει με την κοινοτική απαγόρευση των δυσμενών διακρίσεων του άρθρου 12 ΕΚ, διευκρινίζοντας συναφώς ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορά ημεδαπό ο οποίος εργάζεται ως εκπαιδευτικός σε σχολείο άλλου κράτους μέλους.

24. Στην υπό κρίση υπόθεση κατέθεσαν παρατηρήσεις η Σουηδική και η Πολωνική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, οι κυβερνήσεις δε αυτές φρονούν ότι είναι σύμφωνο με το κοινοτικό δίκαιο το να επιτρέπεται η συμμετοχή στο πρόγραμμα SÄL μόνον των εκπαιδευτικών που ήδη απασχολούνται σε σουηδικό σχολείο, ενώ η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτή η προϋπόθεση συμμετοχής στο ανωτέρω πρόγραμμα αποτελεί δυσμενή διάκριση η οποία είναι αντίθετη προς τα άρθρα 12 ΕΚ και 39 ΕΚ καθώς και προς το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 [2].

25. Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι το γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο διατύπωσε προδικαστικό ερώτημα σε συνάρτηση με συγκεκριμένες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου δεν δεσμεύει το Δικαστήριο στο να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο όλα τα στοιχεία ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που μπορεί να του είναι χρήσιμα για την έκδοση αποφάσεως επί της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ασχέτως αν έγινε σχετική μνεία κατά τη διατύπωση των ερωτημάτων του [3].

26. Κατά το άρθρο 12 ΕΚ, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας εντός του πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚ και «με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών της». Επομένως, όπως ορθώς προέβαλε η Επιτροπή, το ζήτημα της συμβατότητας του προγράμματος SÄL με το κοινοτικό δίκαιο πρέπει να εξεταστεί κατ' αρχάς βάσει της ειδικής απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, όπως τίθεται στο άρθρο 39, παράγραφος 2, ΕΚ και διευκρινίζεται με τον κανονισμό 1612/68 [4].

27. Επομένως, σε πρώτο στάδιο θα εξετάσω αν η συμμετοχή σε πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών, όπως είναι το πρόγραμμα SÄL που αποτελεί αντικείμενο της κύριας δίκης, εμπίπτει στο προσωπικό και καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων την οποία θέτει το άρθρο 39, παράγραφος 2, ΕΚ και ο κανονισμός

2 — Κανονισμός του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 1968 περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33).

3 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1990, C-241/89, SARPP (Συλλογή 1990, σ. I-4695, σκέψη 8) και της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-456/02, Trojani (Συλλογή 2004, σ. I-7573, σκέψη 38).

4 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, C-258/04, Ιωαννίδης (Συλλογή 2005, σ. I-8275, σκέψη 37), της 16ης Δεκεμβρίου 2004, C-293/03, My (Συλλογή 2004, σ. I-12013, σκέψη 33), της 23ης Μαρτίου 2004, C-138/02, Collins (Συλλογή 2004, σ. I-2703, σκέψη 55), της 23ης Φεβρουαρίου 1994, C-419/92, Ingetraut Scholz (Συλλογή 1994, σ. I-505, σκέψη 6) και της 30ής Μαΐου 1989, 305/87, Επιτροπή κατά Ελλάδος (Συλλογή 1989, σ. 1461, σκέψεις 12 και 13).

1612/68. Ακολούθως, εφόσον παρίσταται αναγκαίο, θα εξετάσω αν συντρέχει περίπτωση απαγορευμένης δυσμενούς διακρίσεως.

Α — *Επί της εφαρμογής της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων*

28. Κατ' αρχάς, πρέπει να διευκρινιστεί αν οι διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων εφαρμόζονται ratione personae στην περίπτωση του K. Lyyski ο οποίος, όπως προκύπτει από τη δικογραφία και δεν αμφισβητείται, εργάζεται ως μισθωτός σε άλλο κράτος μέλος, επιθυμεί όμως να μετάσχει σε πρόγραμμα εκπαιδεύσεως στο κράτος μέλος καταγωγής του.

29. Κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία και οι πράξεις που έχουν εκδοθεί για την εκτέλεσή τους δεν εφαρμόζονται σε δραστηριότητες που δεν έχουν κανένα συνδετικό στοιχείο με οποιαδήποτε από τις καταστάσεις που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο και των οποίων όλα τα στοιχεία περιορίζονται στο εσωτερικό μόνον ενός κράτους μέλους [5].

30. Εντούτοις, εν προκειμένω δεν υφίστανται πραγματικά περιστατικά περιοριζόμενα αμιγώς στο εσωτερικό ενός μόνον κράτους μέλους. Πράγματι, ο K. Lyyski έκανε χρήση του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας ως εργαζόμενος στον βαθμό που δέχτηκε ως Σουηδός υπήκοος να εργαστεί ως εκπαιδευτικός σε φινλανδικό σχολείο. Όπως επανειλημμένα έχει αποφανθεί το Δικαστήριο, κάθε κοινοτικός υπήκοος, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας του και της ιθαγένειάς του, ο οποίος έκανε χρήση του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας ως εργαζόμενος και ο οποίος άσκησε ή ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων [6].

31. Επομένως, έστω και αν ο K. Lyyski προτίθεται να επικαλεστεί, ως Σουηδός υπήκοος, έναντι των σουηδικών αρχών τις διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας προκειμένου να ενταχθεί στο πρόγραμμα SÄL, τούτο δεν επηρεάζει τη δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων αυτών. Και τούτο διότι η προβαλλόμενη δυσμενής ή άνιση μεταχείριση έγκειται ακριβώς στο γεγονός ότι αποδέχτηκε δραστηριότητα σε σχολείο άλλου κράτους μέλους [7]. Επομένως, ο K. Lyyski βρίσκεται σε μία θέση η οποία ως προς το σημείο αυτό είναι παρεμφερής με τη

5 — Αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 1992, C-332/90, Steen (Συλλογή 1992, σ. I-341, σκέψη 9), της 16ης Ιανουαρίου 1997, C-134/95, USSL n° 47 di Biella (Συλλογή 1997, σ. I-195, σκέψη 19), της 5ης Ιουνίου 1997, C-64/96 και C-65/96, Uecker και Jacquet (Συλλογή 1997, σ. I-3171, σκέψη 16), της 2ας Ιουλίου 1998, C-225/95 έως C-227/95, Καπασακάλης κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. I-4239, σκέψη 22)· βλ., στο ίδιο πνεύμα, και την απόφαση της 20ής Μαρτίου 2001, C-33/99, Hassan Fahmi (Συλλογή 2001, σ. I-2415, σκέψη 38).

6 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 1994, C-419/92, Scholz (Συλλογή 1994, σ. I-505, σκέψη 9) και της 26ης Ιανουαρίου 1999, C-18/95, F.C. Terhoeve (Συλλογή 1999, σ. I-345, σκέψη 27).

7 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις C-18/95 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 6), σκέψη 26, της 11ης Ιουλίου 2002, C-224/98, D'Hoop (Συλλογή 2002, σ. I-6191, σκέψεις 30 και 31) καθώς και της 12ης Ιουλίου 2005, C-403/03, Schempp (Συλλογή 2005, σ. I-6421, σκέψη 24).

θέση όλων των άλλων προσώπων οι οποίοι απολαύουν των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που κατοχυρώνει η Συνθήκη.

32. Εξάλλου, όπως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο υπό το ίδιο πνεύμα, το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας δεν θα μπορούσε να παράγει πλήρως τα αποτελέσματά του αν υπήκοος κράτους μέλους μπορούσε να αποτραπεί από την άσκησή του λόγω κωλυμάτων τα οποία παρεμβάλλει μια κανονιστική ρύθμιση, πράγμα το οποίο ισχύει μεταξύ άλλων και στον τομέα της εκπαιδεύσεως [8].

33. Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οποιοσδήποτε βρίσκεται στη θέση του K. Lyyski μπορεί κατ' αρχήν να επικαλεστεί τις διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και, ειδικότερα, την αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων.

34. Ακολούθως, πρέπει να διευκρινιστεί αν η συμμετοχή στο πρόγραμμα SÄL εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων του άρθρου 39, παράγραφος 2, ΕΚ και του κανονισμού 1612/68, πράγμα το οποίο αρνούνται η Σουηδική και η Πολωνική Κυβέρνηση. Ειδικότερα, η Πολωνική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι το επίμαχο πρόγραμμα αποτελεί απλή επαγγελματική επιμόρφωση ή τελειοποίηση και όχι επαγγελματική εκπαίδευση, της οποίας οι προϋποθέσεις συμμετοχής διέπονται, βάσει της νομολογίας, από το κοινοτικό δίκαιο.

35. Κατ' αρχάς, επιβάλλεται συναφώς η διαπίστωση ότι κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου κάθε μορφή εκπαιδεύσεως που προετοιμάζει για την απόκτηση τυπικού προσόντος και συγκεκριμένα για επάγγελμα ή απασχόληση ή που παρέχει την ιδιαίτερη ικανότητα για την άσκηση του εν λόγω επαγγέλματος ή της εν λόγω απασχολήσεως περιλαμβάνεται στην επαγγελματική εκπαίδευση [9]. Όπως περαιτέρω έχει κρίνει επανειλημμένως το Δικαστήριο, τόσο η ανώτερη όσο και η πανεπιστημιακή εκπαίδευση πληρούν εν γένει τις προϋποθέσεις αυτές [10].

36. Όπως υποστήριξε η Επιτροπή, αυτή η έννοια της επαγγελματικής εκπαιδεύσεως έχει ευρύ περιεχόμενο και περιλαμβάνει τις πανεπιστημιακές σπουδές όχι μόνο στην περίπτωση κατά την οποία παρέχουν το άμεσο τυπικό προσόν για την άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος ή απασχολήσεως, αλλά και όταν με τις σπουδές αυτές παρέχονται ιδιαίτερες ικανότητες, ήτοι στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι φοιτητές

8 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις C-224/98 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7) σκέψεις 31 και 32, καθώς και της 31ης Μαρτίου 1993, C-19/92, Kraus (Συλλογή 1993, σ. I-1663, σκέψεις 15 και 16).

9 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 13ης Φεβρουαρίου 1985, 293/83, Gravier (Συλλογή 1985, σ. 593, σκέψη 25), της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 24/86, Blaizot κ.λπ. (Συλλογή 1988, σ. 379, σκέψη 15) καθώς και της 1ης Ιουλίου 2004, C-65/03, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 2004, σ. I-6427, σκέψη 25).

10 — Βλ. αποφάσεις 24/86 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 9), σκέψη 20, της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 42/87, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1988, σ. 5445, σκέψεις 7 και 8) και της 7ης Ιουλίου 2005, C-147/03, Επιτροπή κατά Αυστρίας (Συλλογή 2005, σ. I-5969, σκέψη 33).

απαιτείται να αποκτήσουν γνώσεις για την άσκηση ενός επαγγέλματος ή μιας απασχολήσεως, έστω και η απόκτηση των εν λόγω γνώσεων δεν απαιτείται από νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις για την άσκηση επαγγέλματος [11].

37. Εντούτοις, το Δικαστήριο αντιδιέστειλε αυτές τις μορφές επαγγελματικής εκπαιδεύσεως από «ορισμένους κύκλους ειδικών σπουδών, οι οποίες, λόγω της ιδιάζουσας φύσεώς τους, απευθύνονται σε πρόσωπα τα οποία μάλλον επιθυμούν να εμβαθύνουν στις γενικές γνώσεις παρά να ασκήσουν κάποιο επάγγελμα» [12].

38. Υπό το πρίσμα της προπαρατεθείσας νομολογίας, φρονώ ότι επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το πρόγραμμα SÄL πληροί τις προϋποθέσεις προκειμένου να θεωρηθεί επαγγελματική εκπαίδευση.

39. Όπως παρουσιάζεται το πρόγραμμα SÄL, βάσει των στοιχείων της δικογραφίας και των ισχυρισμών των μετεχόντων στη διαδικασία —ιδίως της Σουηδικής Κυβερνήσεως [13]—, ουδόλως πρόκειται για πρόγραμμα σπουδών το οποίο σκοπεί απλώς στην εν γένει εμβάθυνση των γνώσεων.

40. Αντιθέτως, σκοπός του προγράμματος αυτού είναι, αφενός, να παράσχει σε εκπαιδευτικούς, οι οποίοι μέχρι τούδε δεν πληρούσαν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις προκειμένου να προσληφθούν επ' αόριστον ως εκπαιδευτικοί στο δημόσιο σχολικό σύστημα, τα αντίστοιχα τυπικά προσόντα, ήτοι να τους παράσχει τη δυνατότητα να λάβουν πτυχίο εκπαιδευτικού. Αφετέρου, σκοπός του προγράμματος SÄL είναι να παράσχει στους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι ήδη έχουν τα προσόντα προκειμένου να προσληφθούν επ' αόριστον σε σχολείο, να αποκτήσουν τις γνώσεις προκειμένου να διδάξουν και άλλα μαθήματα. Επομένως, σκοπός του προγράμματος SÄL είναι να παράσχει ικανότητες και προσόντα για την άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος, ήτοι συγκεκριμένων απασχολήσεων.

41. Το γεγονός ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα SÄL προϋποθέτει ήδη ορισμένα τυπικά προσόντα —ήτοι πανεπιστημιακή εκπαίδευση και/ή επαγγελματική εμπειρία ισοδύναμη τουλάχιστον με 80 μονάδες ή την ύπαρξη τυπικών προσόντων για πρόσληψη επ' αόριστον— καθώς και το γεγονός ότι ως προς το σημείο αυτό αποτελεί επαγγελματική επιμόρφωση ουδόλως μεταβάλλει τον σκοπό του προγράμματος αυτού, που είναι σε κάθε περίπτωση να παράσχει ικανότητες και προσόντα αναγκαία για την ανάληψη

11 — Βλ. τις αποφάσεις 24/86 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 9), σκέψη 19, και της 21ης Ιουνίου 1988, 197/86, Brown (Συλλογή 1988, σ. 3205, σκέψη 10).

12 — Βλ. τις αποφάσεις 24/86 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 9), σκέψη 20, και 197/86 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 11), σκέψη 10.

13 — Βλ. ανωτέρω, σημεία 8 έως 17.

εργασίας με υψηλότερες απαιτήσεις ή για διαφορετική/διευρυμένη απασχόληση και, ως προς το σημείο αυτό, το πρόγραμμα αυτό έχει τον χαρακτήρα επαγγελματικής εκπαιδεύσεως.

42. Τυχόν διάκριση της εννοίας της επαγγελματικής εκπαιδεύσεως μεταξύ βασικής εκπαιδεύσεως και περαιτέρω εκπαιδεύσεως ή μετεκπαιδεύσεως, όπως την πρότεινε κυρίως η Πολωνική Κυβέρνηση, όχι μόνο θα ήταν δυσχερής λόγω της συγκεκριμένης οργανώσεως των διαφόρων κύκλων σπουδών και θα οδηγούσε στην αυθαίρετη συρρίκνωση της περιλαμβανόμενης στο κοινοτικό δίκαιο εννοίας της επαγγελματικής εκπαιδεύσεως [14], αλλά θα δημιουργούσε επίσης ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της Συνθήκης ΕΚ, ενόψει των σημαντικών διαφορών που υφίστανται σε σχέση με την οργάνωση των πανεπιστημιακών κύκλων σπουδών εν γένει και της εκπαιδεύσεως των εκπαιδευτικών ειδικότερα [15].

43. Ως εκ τούτου, φρονώ ότι η πρόσβαση σε πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών, όπως είναι το πρόγραμμα SÄL που αποτελεί αντικείμενο της κύριας δίκης, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων σε σχέση με την πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση, όπως η αρχή αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 39, παράγραφος 2, ΕΚ και στον κανονισμό 1612/68.

14 — Βλ. την απόφαση της 11ης Ιουνίου 1991, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία και Γερμανία κατά Συμβουλίου, C-51/89, C-90/89 και C-94/89 (Συλλογή 1991, σ. I-2757, σκέψη 31).

15 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, την απόφαση 24/86 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 9), σκέψη 18.

Β — *Επί της δυνατότητας εφαρμογής της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων δυνάμει του άρθρου 12 ΕΚ*

44. Ακόμη και στην περίπτωση που δεν θεωρηθεί εργαζόμενος κατά την έννοια του άρθρου 39 ΕΚ ή του κανονισμού 1612/68, πράγμα το οποίο σε τελευταία ανάλυση απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει βάσει των συγκεκριμένων περιστάσεων της υποθέσεως [16], και πάλι ο K. Lyyski, όπως επικουρικώς επιθυμώ να προτείνω, θα μπορούσε σε σχέση με την πρόσβαση στο πρόγραμμα SÄL να επικαλεστεί σε κάθε περίπτωση ως πολίτης της Ενώσεως το άρθρο 12 ΕΚ, το οποίο απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης.

45. Πράγματι, για την εκτίμηση του πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης κατά την έννοια του άρθρου 12 ΕΚ, το άρθρο αυτό πρέπει να ερμηνεύεται, κατά πάγια νομολογία, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της Συνθήκης περί της ιθαγενείας της Ενώσεως. Συγκεκριμένα, η ιδιότητα του πολίτη της Ενώσεως τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών, η οποία εξασφαλίζει την ίδια νομική μεταχείριση στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης σε όσους εξ αυτών βρίσκονται στην ίδια κατά-

16 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 1992, C-357/89, Raulin (Συλλογή 1992, σ. I-1027, σκέψη 13).

σταση, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους και υπό την επιφύλαξη των ρητώς προβλεπόμενων εξαιρέσεων [17].

46. Κατά πάγια νομολογία, στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου εμπίπτουν μεταξύ άλλων οι καταστάσεις εκείνες που αφορούν την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών τις οποίες εγγυάται η Συνθήκη, καθώς και εκείνες που αφορούν την άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών την οποία αναγνωρίζει το άρθρο 18 ΕΚ [18].

47. Σε κάθε περίπτωση, ο K. Lyyski έκανε χρήση αυτής της ελευθερίας κυκλοφορίας και διαμονής εντός των κρατών μελών σε συνάρτηση με την άσκηση του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού στη Φινλανδία.

48. Πέραν τούτου, όπως προκύπτει από τις αναπτύξεις μου επί της δυνατότητας εφαρμογής των διατάξεων που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, ο K. Lyyski μπορεί επίσης να επικαλεστεί έναντι του κράτους καταγωγής του το δικαίωμα να τύχει της αυτής νομικής μεταχειρίσεως —εν προκειμένω σε σχέση με την πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση—, διότι άλλως το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας που κατοχυρώνει το άρθρο 18 ΕΚ δεν θα μπορούσε να παράγει πλήρως τα αποτελέσματά του, ιδίως στην περίπτωση που θεωρηθεί ότι το προβαλλόμενο μειονέκτημα ή η προβαλλόμενη ανισότητα συνδέεται με την άσκηση του δικαιώματος αυτού [19].

Γ — *Επί της υπάρξεως απαγορευμένης δυσμενούς διακρίσεως*

49. Άπαξ μπορεί κατ' αρχήν να εφαρμοστεί στην υπόθεση που αποτελεί αντικείμενο της κύριας δίκης η αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων που προβλέπει το άρθρο 39, παράγραφος 2, ΕΚ και ο κανονισμός 1612/68 ή το άρθρο 12 ΕΚ, απομένει πλέον να εξεταστεί αν πράγματι συντρέχει περίπτωση απαγορευμένης δυσμενούς διακρίσεως.

50. Συναφώς, πρέπει κατ' αρχάς να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως απαγορεύει όχι μόνον τις εμφανείς διακρίσεις λόγω ιθαγενείας, αλλά και κάθε μορφή συγκεκαλυμμένης διακρίσεως η οποία, κατ' εφαρμογήν άλλων κριτηρίων διακρίσεως, καταλήγει στην πράξη στο ίδιο αποτέλεσμα [20].

17 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-184/99, Grzelczyk (Συλλογή 2001, σ. I-6193, σκέψεις 30 και 31), της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-148/02, Garcia Avello (Συλλογή 2003, σ. I-11613, σκέψεις 22 και 23), της 15ης Μαρτίου 2005, C-209/03, Bidar (Συλλογή 2005, σ. I-2119, σκέψη 31) και C-403/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7), σκέψη 15.

18 — Βλ. τις αποφάσεις C-403/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7), σκέψη 18, C-209/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17), σκέψη 33, C-184/99 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17), σκέψη 33, καθώς και C-224/98 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7), σκέψη 29.

19 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις C-224/98 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7), σκέψεις 30 έως 32, της 29ης Απριλίου 2004, C-224/02, Pusa (Συλλογή 2004, σ. I-5763, σκέψεις 18 και 19)· βλ., ανωτέρω, σημεία 31 και 32.

20 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 12ης Φεβρουαρίου 1974, 152/73, Sotgiu (Συλλογή τόμος 1974, σ. 87, σκέψη 11), της 27ης Νοεμβρίου 1997, C-57/96, Meints (Συλλογή 1997, σ. I-6689, σκέψη 44), της 26ης Ιουνίου 2001, C-212/99, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2001, σ. I-4923, σκέψη 24), C-209/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17), σκέψη 51, και C-147/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 10), σκέψη 41.

51. Αφετέρου, δεν υφίσταται ωστόσο απαγορευμένη δυσμενής διάκριση λόγω ιθαγενείας, αν η επίμαχη απαίτηση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους, ανεξάρτητους από την ιθαγένεια, και αν είναι ανάλογη προς τον σκοπό που θεμιτώς επιδιώκει το εθνικό δίκαιο [21].

52. Εν προκειμένω, η απαίτηση έγκειται στο ότι ο αιτών πρέπει να εργάζεται σε σουηδικό σχολείο προκειμένου να μπορεί να μετάσχει στο πρόγραμμα SÄL.

53. Σε σχέση με το κατά πόσον τούτο αποτελεί δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο, κατά πάγια νομολογία του, θεωρεί ότι υφίσταται συγκεκαλυμμένη δυσμενής διάκριση και στην περίπτωση που υπάρχει ο κίνδυνος η ρύθμιση να αποβεί κυρίως εις βάρος των υπηκόων άλλων κρατών μελών —ή των ημεδαπών οι οποίοι βρίσκονται σε παρεμφερή κατάσταση με αυτούς λόγω του ότι έκαναν χρήση του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας—, διότι ευχερέστερα μπορούν να εκπληρώσουν την τιθέμενη με την εθνική διάταξη απαίτηση οι ημεδαποί, ήτοι οι ημεδαποί οι οποίοι δεν έκαναν χρήση του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας [22].

54. Βεβαίως, θα έπρεπε να διαπιστωθεί —ακριβώς όπως και στην κλασσική περίπτωση της απαιτήσεως υπάρξεως κατοικίας στην ημεδαπή— ότι μπορούν κατ' αρχήν ευχερέστερα οι ημεδαποί, οι οποίοι δεν έκαναν χρήση του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας και δεν δέχτηκαν να εργαστούν ως εκπαιδευτικοί σε άλλο κράτος μέλος, να εκπληρώσουν την προϋπόθεση περί απασχολήσεως σε σουηδικό σχολείο. Εντούτοις, φρονώ ότι δεν θα πρέπει να συναχθεί εσπευσμένα το συμπέρασμα ότι υπάρχει έμμεση δυσμενής διάκριση.

55. Πράγματι, στην πράξη υπάρχει σχεδόν πάντοτε ο κίνδυνος να μην πληρούνται με την ίδια ευχέρεια τα κριτήρια αυτά από τους υπηκόους άλλων κρατών μελών, ιδίως οσάκις πρόκειται για προσφορά παροχής εκπαιδεύσεως ή άλλη δραστηριότητα, η οποία εμπίπτει τουλάχιστον ως προς το σημείο αυτό στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης, η οποία περιορίζεται ή αφορά συγκεκριμένους κύκλους προσώπων, βάσει κριτηρίων τα οποία εν πάση περιπτώσει έμμεσα προϋποθέτουν την ύπαρξη ορισμένης τοπικής σχέσεως με ένα κράτος μέλος, διότι π.χ. τα κριτήρια αυτά συνδέονται με συγκεκριμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα που υπάρχουν σ' ένα κράτος μέλος.

21 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 15ης Ιανουαρίου 1998, C-15/96, Schöning-Kougebetopoúlou (Συλλογή 1998, σ. I-47, σκέψη 21) και της 7ης Μαΐου 1998, C-350/96, Clean Car Autoservice (Συλλογή 1998, σ. I-2521, σκέψη 31).

22 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις C-350/96 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 21), σκέψη 29, C-209/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17), σκέψη 53, C-258/04 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4), σκέψη 28, και C-147/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 10), σκέψη 47.

56. Ωστόσο, η προβλεπόμενη στο κοινοτικό δίκαιο αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων δεν μπορεί να έχει ως λειτουργία να «ισοπεδώνει» ή να θέτει εν γένει εν αμφιβόλω τις απαιτήσεις και προϋποθέσεις που θέτουν οι διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας· αντιθέτως, σκοπός της αρχής αυτής είναι να διασφαλίζει εν γένει «ότι τα κράτη μέλη δεν λαμβάνουν μέτρα τα οποία καταλήγουν, στην πράξη, να ρυθμίζουν διακρατικές καταστάσεις κατά τρόπο δυσμενέστερο σε σχέση με τις αμιγώς εθνικές καταστάσεις» [23].

57. Επομένως, σε περιπτώσεις όπως είναι η υπό κρίση πρέπει, σε σχέση με τη διαπίστωση τυχόν συγκεκαλυμμένης μορφής δυσμενούς διακρίσεως, να γίνεται η δυσχερής διάκριση αν πρόκειται για φαινομενικά μόνον ουδέτερη ρύθμιση σε σχέση με την ιθαγένεια, η οποία στην πραγματικότητα λειτουργεί προστατευτικά υπέρ των ημεδαπών [24] ή, αντιθέτως, αν πρόκειται για ουδέτερη καθ' εαυτήν ρύθμιση, η οποία εισάγει ορισμένες διαφοροποιήσεις βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, το δε γεγονός ότι η επίμαχη προϋπόθεση πληρούται ευχερέστερα από τους ημεδαπούς αποτελεί συνέπεια μιας καθ' εαυτήν νόμιμης διακρίσεως η οποία οφείλεται στη φύση των πραγμάτων ή του μέτρου.

58. Με άλλα λόγια, πρέπει να εξετάζεται με μεγαλύτερη προσοχή αν το προβαλλόμενο μειονέκτημα πράγματι υφίσταται «εκ του γεγονότος και μόνον της ασκήσεως» [25] των δικαιωμάτων στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας ή εκ του γεγονότος και μόνον της υπάρξεως διαφορετικής ιθαγενείας ή αν, αντιθέτως, το μειονέκτημα αυτό στηρίζεται σε αντικειμενικές και ανεξάρτητες από τα ανωτέρω δεδομένα εκτιμήσεις.

59. Συναφώς, στην υπό κρίση υπόθεση επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, βάσει των στοιχείων τα οποία τέθηκαν στη διάθεση του Δικαστηρίου και τα οποία συνοπτικά παρέθεσα ανωτέρω [26], η Σουηδική Κυβέρνηση αντέδρασε στην επαπειλούμενη έλλειψη εκπαιδευτικών στα σουηδικά σχολεία με τη δημιουργία ενός προγράμματος εκπαιδεύσεως εκπαιδευτικών με την ονομασία SÄL, σκοπός του οποίου ήταν να εφοδιάσει τους εργαζόμενους στα σουηδικά σχολεία εκπαιδευτικούς με περισσότερα προσόντα προκειμένου με τον τρόπο αυτόν να αυξηθεί εντός βραχέος χρονικού διαστήματος ο αριθμός των εξειδικευμένων εκπαιδευτικών.

60. Κατ' αρχάς, φρονώ ότι δεν μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω η κατ' αρχήν νομιμότητα της αποφάσεως για περαιτέρω εκπαίδευση ή εξειδίκευση ορισμένων συνεργατών συγκεκριμένου ιδρύματος, εν προκειμένω, των εκπαιδευτικών οι οποίοι εργάζονται σε

23 — Βλ., σε σχέση με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, τις προτάσεις του γενικού εισαγγέλεα Poiares Maduro της 30ής Μαρτίου 2006 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων C-158/04 και C-159/04, Αλφα Βήτα (απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2006, Συλλογή 2006, σ. I-8135, σημείο 41).

24 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Capotorti της 27ης Μαΐου 1981 επί της υποθέσεως 155/80, Sergius Oebel (απόφαση της 14ης Ιουλίου 1981, Συλλογή 1981, σ. 1993, σημείο 2).

25 — Βλ. τη διατύπωση, μεταξύ άλλων, των αποφάσεων C-147/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 10), σκέψη 44, και C-224/02 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 19), σκέψη 20.

26 — Βλ. ανωτέρω, σημεία 8 έως 17.

σουηδικά σχολεία μέσω ενός ειδικού προγράμματος εκπαιδεύσεως. Κατ' αρχήν, ουδέν αντίκειται στην απόφαση της Σουηδικής Κυβερνήσεως να αντιμετωπίσει την έλλειψη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών κατ' αρχάς μέσω «εσωτερικής φύσεως» μέτρων, ήτοι μέσω μέτρων τα οποία αφορούν κατ' αρχάς μόνον τους εκπαιδευτικούς που ήδη εργάζονται στα σουηδικά σχολεία.

61. Υπό το πρίσμα αυτό, η απαίτηση όπως ο υποψήφιος για το πρόγραμμα SÄL εργάζεται ήδη σε σουηδικό σχολείο είναι στην ίδια τη φύση αυτού του, κατά την άποψή μου, νόμιμου μέτρου.

62. Ωστόσο, η ύπαρξη αντικειμενικής συνάφειας μεταξύ του προγράμματος SÄL και της ανωτέρω απαιτήσεως προκύπτει και από το γεγονός ότι αυτό το πρόγραμμα εκπαιδεύσεως εφαρμόζεται στο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ συγκεκριμένων πανεπιστημίων και ανωτάτων σχολών και των εν λόγω σουηδικών σχολείων, στα οποία πραγματοποιείται το πρακτικό μέρος της εκπαιδεύσεως. Επομένως, τα εν λόγω σουηδικά σχολεία έχουν την υποχρέωση να μετέχουν στη διοργάνωση αυτού του εκπαιδευτικού προγράμματος, το οποίο είναι προσαρμοσμένο στις ατομικές ανάγκες των μετεχόντων σε αυτό και —όσον αφορά τόσο τη γενική οργάνωση της εργασίας όσο και τον έλεγχο του πρακτικού μέρους— να συνεργάζονται για την εφαρμογή του.

63. Επομένως, φρονώ ότι η επίμαχη προϋπόθεση της συμμετοχής στο πρόγραμμα SÄL στηρίζεται σε αντικειμενικές εκτιμήσεις οι οποίες απορρέουν από την ίδια τη φύση ενός τέτοιου εκπαιδευτικού προγράμματος και δεν εξαρτώνται από την ιθαγένεια ούτε έχουν σχέση με αυτήν.

64. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων επιβάλλει να μην αντιμετωπίζονται παρόμοιες καταστάσεις κατά τρόπο διαφορετικό και διαφορετικές καταστάσεις κατά τρόπο όμοιο [27].

65. Ως εκ τούτου, η απαίτηση για ίση νομική μεταχείριση ανεξαρτήτως ιθαγενείας προϋποθέτει ότι οι ενδιαφερόμενοι τελούν στην ίδια κατάσταση [28].

66. Όπως προελέχθη, η απασχόληση σε σουηδικό σχολείο αποτελεί κριτήριο το οποίο είναι εγγενές ενός εκπαιδευτικού προγράμματος όπως είναι το πρόγραμμα

27 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 1997, C-354/95, National Farmers Union κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-4559, σκέψη 61) και C-148/02 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17), σκέψη 31.

28 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις C-224/02 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 19), σκέψη 18, και C-147/03 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 10), σκέψη 45.

SÄL, ένα χαρακτηριστικό το οποίο πηγάζει από την ίδια τη φύση του προγράμματος αυτού. Επομένως, σε σχέση με την πρόσβαση στο πρόγραμμα αυτό, φρονώ ότι η κατάσταση ενός εκπαιδευτικού, ο οποίος απασχολείται σε σουηδικό σχολείο, με την κατάσταση του εκπαιδευτικού ο οποίος δεν πληροί την προϋπόθεση αυτή δεν είναι παρεμφερείς. Αντιθέτως, σε παρεμφερή κατάσταση σε σχέση με τη συμμετοχή στο πρόγραμμα SÄL τελούν, όπως υποστήριξε συναφώς η Σουηδική Κυβέρνηση, οι υποψήφιοι για το πρόγραμμα SÄL με σουηδική ιθαγένεια ή με ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους, ήτοι οι υποψήφιοι με ή χωρίς εμπειρία σε άλλη χώρα στο μέτρο που εργάζονται σε σουηδικό σχολείο.

67. Ωστόσο, όπως υποστήριξε η Σουηδική Κυβέρνηση χωρίς να αντικρουστεί, δεν υπάρχει καμία έμμεση ή άμεση διάκριση ανάλογα με την ιθαγένεια των εκπαιδευτικών οι οποίοι εργάζονται σε σουηδικά σχολεία ούτε ανάλογα με το αν η απασχόληση αυτή στηρίζεται σε σύμβαση ορισμένου ή αορίστου χρόνου. Έτσι, π.χ., μπορεί ένας εκπαιδευτικός φινλανδικής ιθαγενείας και εν γένει ένας εκπαιδευτικός ο οποίος έχει ανάλογη εκπαίδευση στην αλλοδαπή να εργαστεί βάσει του κεφαλαίου 2, άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου περί σχολικής εκπαιδεύσεως ως εκπαιδευτικός με σύμβαση ορισμένου ή αορίστου χρόνου. Ένας τέτοιος εκπαιδευτικός που εργάζεται σε σουηδικό σχολείο μπορεί να μετάσχει στο πρόγραμμα SÄL, ασχέτως του αν έχει την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους ή έχει πραγματοποιήσει ένα μέρος της εκπαιδεύσεώς του στην αλλοδαπή.

68. Βάσει των ανωτέρω, καταλήγω ότι το κοινοτικό δίκαιο, ήτοι η αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων την οποία κατοχυρώνουν το άρθρο 39, παράγραφος 2, ΕΚ και ο κανονισμός 1612/68 καθώς και το άρθρο 12 ΕΚ, δεν απαγορεύει την εφαρμογή ενός εκπαιδευτικού προγράμματος εκπαιδευτικών, όπως είναι το πρόγραμμα SÄL, στο οποίο μπορούν να μετάσχουν μόνον οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται στα σχολεία αυτού του κράτους μέλους.

V — Επί των δικαστικών εξόδων

69. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Σουηδική και η Πολωνική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει έναντι των διαδίκων της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

VI — Πρόταση

70. Ως εκ τούτου, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής επί των προδικαστικών ερωτημάτων:

Δεν αντίκειται στην αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων, όπως αυτή κατοχυρώνεται με τα άρθρα 12 ΕΚ και 39, παράγραφος 2, ΕΚ καθώς και με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1612/68, η συμμετοχή σε ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκπαιδευτικών, όπως είναι το πρόγραμμα SÄL, του οποίου σκοπός είναι η κάλυψη εντός βραχέου χρονικού διαστήματος της ελλείψεως σε εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς σ' ένα κράτος μέλος, μόνον των εκπαιδευτικών οι οποίοι εργάζονται σε σχολείο αυτού του κράτους μέλους.